

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

PETRA VELEPEC

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**USKLAJEVANJE DELA IN DRUŽINE PRI SAMOSTOJNIH
PODJETNIKIH**

Ljubljana, september 2015

PETRA VELEPEC

IZJAVA O AVTORTVU

Spodaj podpisana Petra Velepec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom Uskladitev dela in družine samostojnih podjetnikov, pripravljenega v sodelovanju z mentorico prof. dr. Nado Zupan.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
  - poskrbela, da so dela in mnenja avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
  - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relativnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 01.09.2015

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 SAMOSTOJNI PODJETNIK.....	2
1.1 Definicija samostojnega podjetnika posameznika	2
1.2 Stanje samostojnega podjetništva v Sloveniji	2
1.3 Pravna ureditev samostojnega podjetnika	3
1.4 Zaposlitev delavca.....	6
1.5 Prenehanje dejavnosti.....	6
2 DRUŽINA IN NJENI IZZIVI	7
2.1 Izziv usklajevanja dela in družine	7
2.2 Pomoč podjetij pri usklajevanju dela in družine	9
2.3 Pomoč države pri usklajevanju dela in družine.....	10
2.4 Usklajevanje dela in družine pri samostojnih podjetnikih	11
3 RAZISKAVA O USKLAJEVANJU DELA IN DRUŽINE MED SAMOSTOJNIMI PODJETNIKI	12
3.1 Metodologija	12
3.2 Rezultati empirične raziskave	13
3.2.1 Demografske značilnosti anketiranih samostojnih podjetnikov	13
3.2.2 Kariera podjetnika.....	14
3.2.3 Družinsko življenje samostojnega podjetnika.....	16
3.2.4 Usklajevanje delovnika in družinskega življenja	18
3.3 Ugotovitev in predlogi za izboljšanje usklajevanja dela in družine med samostojnimi podjetniki.....	20
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	25
PRILOGA	

KAZALO SLIK

Slika 1: Odločitve o tem, zakaj postati samostojni podjetnik v %	15
Slika 2: Analize delavnika samostojnega podjetnika v %	15
Slika 3: Strinjanja o utrujenosti podjetnika po končanem delovniku v %	16
Slika 4: Očitki družine zaradi poslovanja samostojnega podjetnika v %	18
Slika 5: Mnenje o enostavnosti razporejanja časa med zaposlenimi v Sloveniji po mnenju samostojnih podjetnikov v %	19
Slika 6: Analize dejavnikov, ki pripomorejo k usklajevanju družinskega in poslovnega življenja vsakega posameznika v %	20
Slika 7: Zadovoljstvo usklajevanja dela in družine samostojnega podjetnika v %.....	20

KAZALO TABEL

Tabela 1: Dohodninska lestvica 2014	5
Tabela 2: Demografske značilnosti samostojnih podjetnikov.....	14
Tabela 3: Oblika koriščenja odsotnosti z dela ob rojstvu otroka	17

UVOD

Živimo v času, ko nam razvoj, tehnologija, gospodarstvo in družba narekujejo hitrejši, bolj dinamičen in zahtevnejši tempo življenja. Od nas se zahteva vedno več tako v poklicnem kot tudi v zasebnem življenju. Na eni strani si želimo ustvariti družino in z njo preživeti čim več kvalitetnega časa. Na drugi strani dajemo velik poudarek karieri, ki v družbi predstavlja moč in veljavo. S prisluženimi prihodki na kariernem področju lahko v zasebnem življenju sebi in svoji družini omogočimo boljše pogoje za življenje. Prihodki se razlikujejo glede na izobrazbo, izkušnje, iznajdljivost, spol, starost, ambicioznost in predvsem poklic, ki ga posameznik opravlja.

Samostojni podjetnik je eden od poklicev, kjer posameznik lahko delo prilagodi svojim zmožnostim, znanju in potrebam. Samostojni podjetnik naj bi v svoji karieri počel tisto, kar ga veseli. Ima moč, da prosto razpolaga z denarjem in svojim časom. Zaradi lastnega dobrobita si določi prioritete v življenju, ki vplivajo na njegovo zdravje in zadovoljstvo. Vprašanje je, ali se tega podjetniki zavedajo in izkoristijo priložnost, ki jim je dana.

O usklajevanju dela in družine je veliko napisanega. Vsak od nas si želi in poskuša poklicno in zasebno življenje urediti tako, da bi dosegel čim večje zadovoljstvo. Ker menim, da ima organizacijska oblika samostojni podjetnik na tem področju korak prednosti pred ostalimi oblikami zaposlitve, sem se v svojem diplomskem delu odločila za raziskavo o usklajevanju dela in družine samostojnih podjetnikov.

Namen diplomskega dela je dvigniti raven zavedanja med samostojnimi podjetniki o pomenu usklajevanja dela in družine. Temeljnih ciljev diplomskega dela je več, in sicer želim ugotoviti, kako uspešno podjetniki usklajujejo svoj posel in družino, kdaj najpogosteje prihaja do konfliktov in neravnotežja med delom in družino in ali so samostojni podjetniki z omenjenim načinom življenja zadovoljni. Ugotoviti želim tudi, v kolikšni meri podjetniki izkoristijo družinske pravice, ki jim jih ponuja država.

V diplomskem delu povežem teoretično izhodišče s praktičnim delom. Pri teoretičnem delu si pomagam z razpoložljivo literaturo in viri. Poiščem mnenja strokovnjakov in različne članke o usklajevanju dela in družine. Teoretičnemu delu sledi praktični del, kjer zberem primarne podatke o usklajevanju dela in družine pri samostojnih podjetnikih. Uporabim eksperimentalno metodo dela. Raziskava je izvedena s pomočjo pripravljenega anketnega vprašalnika. Podatki so predstavljeni opisno, tabelarično in grafično.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih sklopov. V uvodnem poglavju predstavim predmet obravnave, svoj namen, cilj naloge, metodo dela, raziskovalni pristop in poglavja, ki jih zajema diplomsko delo. V drugem poglavju predstavim pojem samostojni podjetnik, pravno ureditev, možnost dodatnega zaposlovanja in prekinitev poslovanja. V tretjem poglavju opišem definicijo družine, predstavim pravice starševskega varstva, ugodnosti, ki jih delodajalci lahko omogočijo svojim zaposlenim pri delu, za uravnovešeno tehtnico med

delom in družino ter predstavim izzive pri usklajevanju dela in družine. V četrtem poglavju natančneje opišem metodo dela in raziskovalni pristop, analiziram rezultate anketnega vprašalnika, predstavim ugotovitve in podam predloge za izboljšave. Osredotočim se predvsem na prednosti in slabosti usklajevanja dela in družine samostojnih podjetnikov. Vsebino zaključim s sklepom, kjer navedem ugotovitve, pridobljene ob izdelavi diplomskega dela.

1 SAMOSTOJNI PODJETNIK

Samozaposlene osebe v Sloveniji imajo lahko status samostojnega podjetnika. To so fizične osebe, ki opravljajo svojo poklicno dejavnost v okviru organiziranega podjetja (Statistični urad republike Slovenije, 2014a, v nadaljevanju SURS). Uradno jim lahko rečemo podjetniki ali uporabimo kratico s.p. (S.p., 2015). Samostojni podjetniki se med seboj razlikujejo glede na to, ali delo opravljajo kot svoj edini glavni poklic, gre za navaden oziroma celodnevni s.p., ali kot dopolnilno dejavnost, poznano kot popoldanski s.p.. Pravnoorganizacijska oblika je pri vseh enaka. V Poslovnem registru Slovenije se ne razlikujejo. Razlika med njimi je v obsegu plačevanja socialnih prispevkov (Cepec, Ivanc, Kežmah, & Rašković, 2010, str. 86). V diplomskem delu se bom osredotočila na celodnevne samostojne podjetnike posameznike.

1.1 Definicija samostojnega podjetnika posameznika

Zakon o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 62/2005, 42/2006, 65/09, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 82/2013, v nadaljevanju ZGD-1H) določa, da je samostojni podjetnik posameznik, v nadaljevanju samostojni podjetnik, podjetnik ali s.p., fizična oseba. V okviru podjetja na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost (Samostojni podjetnik (sp), 2014). Za ustanovitev podjetja ne potrebuje osnovnega oziroma ustanovnega kapitala, postopek ustanovitve pa je dokaj hiter in enostaven. Biti samostojni podjetnik je način življenja. Lastnik del svojega premoženja preoblikuje v poslovno premoženje za pridobitev dohodka. Je izpostavljen tveganju, ker odgovarja z vsem svojim premoženjem (Cepec et al., 2010, str. 73). Samostojni podjetnik nima plače v klasičnem smislu. Plača je razlika med prihodki in odhodki, ki ga ustvari podjetje. S sredstvi na poslovnih računih lahko podjetnik prosto razpolaga. Ob dvigu denarja ni potrebno navajati razlogov za prenašanje denarja. Ob neporavnanih dolgovih se podjetniku lahko zaseže vsa denarna sredstva na tekočem računu ali stvarno premoženje (Borštnik, 2014).

1.2 Stanje samostojnega podjetništva v Sloveniji

Agencija za javnopravne evidence in storitve razvršča poslovne subjekte glede na pravnoorganizacijsko obliko (Agencija za javnopravne evidence in storitve, 2014b, v nadaljevanju AJPES). To so gospodarske družbe in zadruga, samostojni podjetniki posamezniki, pravne osebe javnega prava, nepridobitne organizacije, društva in druge

fizične osebe, ki opravljajo registrirane ali s predpisi določene dejavnosti. Na dan 30. 09. 2014 je bilo v Poslovni register Slovenije vpisanih 80.497 samostojnih podjetnikov posameznikov, kar znaša 40,7 % vseh poslovnih subjektov v Sloveniji (AJ PES, 2014a).

Razlog za samozaposlitev je na eni strani avtonomija oziroma pravica do samoupravljanja, predvsem v razporejanju lastnega časa in denarja. Lahko je razlog tudi želja po lastni zaposlitvi, dobra ideja, hobi, uporaba lastnih spretnosti, dober zaslužek ali želja po uveljaviti oziroma dokazovanju na trgu (Glas & Petrin, 1998). Na drugi strani so razlogi za samozaposlitev lahko gospodarske razmere. Samozaposlitev nekaterim predstavlja ekonomsko nujo in edino možnost zaposlitve. Za odpravljanje brezposelnosti v Republiki Sloveniji je politika zaposlovanja v obdobju od leta 2007 do 2013 vodila program, ki je ob samozaposlitvi nudil pomoč z nepovratnimi sredstvi in subvencijami Evropskega strukturnega sklada. Po podatkih Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije je v omenjenih letih pomoč prejelo 23.316 novo samozaposlenih oseb (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2014b, v nadaljevanju ZRSZ). Več kot 85 % samozaposlenih je preživelo prvi dve leti (ZRSZ, 2014a). V letu 2014 je država pričela z novim programom z naslovom Podjetno v svet podjetništva. Program delno financira Evropska unija z Evropskim socialnim skladom. Mladim omogoča usposabljanje za samostojno podjetništvo. Namenjen je mladim brezposelnim do 35. leta. Delavnice potekajo 4 mesece v majhnih skupinah pod mentorstvom strokovnjakov s podjetniškimi izkušnjami. Cilj programa je, da se brezposelni, ki sodelujejo v projektu, v enem letu zaposlijo ali ustanovijo lastno podjetje (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2014a, v nadaljevanju MDDSZ). V zadnjih letih je razlog za vse bolj razširjeno samozaposlovanje pritisk ustanov oziroma že obstoječih podjetij. Delavci se s svojim delodajalcem dogovorijo, da bodo v prihodnosti delo v podjetju opravljali pogodbeno preko svojega s.p.-ja (Ustanovitev s.p., 2015). Delavci morajo iz rednega delovnega razmerja v podjetju prestopiti v samostojno podjetništvo predvsem zaradi strahu pred izgubo služb.

Konec septembra 2014 je bilo v Sloveniji po podatkih AJ PES 80.497 samostojnih podjetnikov, kar je nekoliko manj kot v letih od 2010 do 2012. Največ samostojnih podjetnikov (28,2 %) se nahaja v osrednjeslovenski regiji. Z bistveno manj podjetniki na drugem mestu sledi podravska regija (14,4 %) in na tretjem mestu savinjska regija (11,7 %). Najnižji delež samozaposlenih oseb predstavlja zasavska regija (1,5 %) (AJ PES, 2014b).

1.3 Pravna ureditev samostojnega podjetnika

Da postaneš samostojni podjetnik, so za pravno ureditev potrebni trije koraki (Antić, 2013):

- Registracija v poslovni register Slovenije
- Prijava na Davčni upravi Republike Slovenije
- Prijava na Zavodu za zdravstveno zavarovanje

V primeru, ko gre za dejavnost s posebnimi zahtevami, se je treba včlaniti še na Obrtno zbornico Slovenije. Obrtni zakon je v aprilu 2013 omilil zahteve za obratovanje posameznih dejavnosti. Obvezno članstvo na Obrtni zbornici je bilo odpravljeno za večje število obrtnikov. Od 64 dejavnosti je na seznamu ostalo le še 22 dejavnosti, kjer je potrebno obvezno izpolniti določene zahteve. Gre predvsem za tiste dejavnosti, ki ogrožajo življenje ali zdravje ljudi. Formalna izobrazba podjetnika ni več pomembna. Štejejo izkušnje, ki si jih podjetnik pridobi z neformalno izobrazbo. Namesto triletnega šolanja je potrebno opraviti nacionalno poklicno kvalifikacijo, kar podjetniku prihrani čas in denar (Obvezno članstvo v obrtni zbornici ukinjeno, 2014).

1.3.1 Poslovni register Slovenije

Fizična oseba, ki jo AJPES vpiše v Poslovni register Slovenije, pridobi pravico opravljanja gospodarske dejavnosti. Vpis hkrati pomeni njegovo registracijo in je brezplačna (Cepec, et al., 2010, str. 74). Registracija se lahko opravi s pomočjo vstopnih točk Vse Na Enem Mestu (v nadaljevanju VEM) po Sloveniji ali preko državnega portala e-VEM z digitalnim potrdilom. Storitve so brezplačne (Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike, 2014a). Za vpis v Poslovni register Slovenije mora podjetnik v prijavi po 74. členu ZGD-1H navesti: a) predlagan datum vpisa (datum začetka poslovanja), ki mora biti poznejši od dne vložitve prijave za vpis in ni daljši od treh mesecev od dne vložitve prijave za vpis, b) firmo podjetnika in podatke o sedežu (ime in priimek, dodatne podatke, oznaka s. p., dejavnost), c) podatke o skrajšani firmi, če jo ima (ime in priimek, oznaka s. p.), č) podatke o sedežu s. p. in podjetniku (ime in priimek, EMŠO, prebivališče, davčno številko), d) navedbo dejavnosti, ki jih bo podjetnik opravljal po Standardni klasifikaciji dejavnosti e) podatke o drugih delih podjetnika kot enotah poslovnega registra v skladu z zakonom, ki ureja Poslovni register Slovenije.

1.3.2 Davčna uprava Republike Slovenije

Ko je podjetnik vpisan v Poslovni register Slovenije, mora po 44. členu Zakona o davčni službi v roku 8 dni predložiti davčnemu uradu obrazec DR-03, ki vsebuje: a) podatke o številu in lokaciji poslovnih prostorov, ki se uporabljajo za opravljanje dejavnosti in pridobivanje prihodkov, b) podatke o poslovnih enotah v tujini, c) številke računov v tujini, č) podatke o kapitalskih naložbah doma in v tujini, d) podatke o osebi, ki vodi poslovne knjige, e) podatke o povezanih osebah (Davčni urad Republike Slovenije, 2014b, v nadaljevanju DURS).

Po zakonu mora podjetnik davčni organ obvestiti tudi o vrsti vodenja poslovnih knjig. Izbira med enostavnim ali dvostavnim knjigovodstvom. V prvem poslovnem letu lahko vsak samostojni podjetnik, ki prične poslovati, vodi poslovne knjige po enostavnem knjigovodstvu, če ne zaposluje več kot 3 osebe. V kolikor podjetnik želi v bodoče obdržati

enostavno knjigovodstvo, ne sme presegati vsaj dveh od treh meril: povprečno število zaposlenih ne sme presegati 3 oseb, letni prihodki morajo biti nižji od 50.000 € in povprečna vrednost aktive ne sme presegati 25.000 €. Če podjetnik presega 2 od navedenih meril, mora voditi poslovne knjige po dvostavnem knjigovodstvu. Med letom se izbranega sistema vodenja knjig ne sme spreminjati. Ob morebitni spremembi za prihodnje leto je potrebno obvezno obvestiti davčni organ do 31. decembra tekočega leta (U.l. RS, št. 138/2006).

Ob pričetku poslovanja se podjetnik odloči ali bo vstopil v Davek na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV). Vključitev v sistem DDV je obvezna, kadar podjetnik v tekočem ustvari promet nad 50.000 €. To pomeni, da podjetnik, ki je davčni zavezanec, na cene svojih storitev zaračuna predpisano stopnjo DDV. Mesečno ali trimesečno nato davčni zavezanec državi plačuje pobrani DDV, zmanjšan za davek, ki je bil plačan pri nakupu materiala in ostalih sredstev potrebnih za poslovanje (Davčni zavezanec ali nezavezanec, 2015).

Za obdavčitev samostojnega podjetnika se uporablja Zakon o dohodnini in tudi Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb. Predmet obdavčitve je dohodek iz dejavnosti. Osnovo predstavlja dobiček, razlika med prihodki in odhodki. Zavezanec lahko uveljavlja tudi davčne olajšave, ki so lahko iz naslova vlaganj v raziskave in razvoj, olajšave za investiranje, olajšave v primeru zaposlovanja, olajšave za donacije, olajšave za izvajanje prakse v strokovnem izobraževanju in tako dalje (Obdavčitev - s. p., 2015). Davčna osnova se lahko ugotavlja na dva načina, z upoštevanjem normiranih ali dejanskih dohodkov. Če je davčna osnova ugotovljena z upoštevanjem normiranih dohodkov, se upoštevajo fiksni normirani dohodki v višini 70 % prihodkov. Davčna osnova je 30 %, od česar se plača 20 % davka. Če je davčna osnova ugotovljena z upoštevanjem dejanskih dohodkov, se celotna letna davčna osnova podjetnika obdavči po progresivni lestvici, prikazani v Tabeli 1 (Obdavčitev - s. p., 2015).

Tabela 1: Dohodninska lestvica 2014

Neto letna davčna osnova v €		Dohodnina v €	
Nad	Do		
	8.021,34		16%
8.021,34	18.960,28	1.283,41	+ 27 % nad 8.021,34
18.960,28	70.907,20	4.236,92	+ 41 % nad 18.960,28
70.907,20		25.535,16	+ 50 % nad 70.907,20

Vir: Davčni urad Republike Slovenije, Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2014, 2014a.

1.3.3 Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

Samostojni podjetnik, ki svoje delo opravlja kot svoj edini in glavni poklic, mora biti obvezno zavarovan. Med obvezna socialna zavarovanja se šteje pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti. Pogoje določa Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (DURS, 2014c). Obveznost za zavarovanje nastopi z dnem, ko se podjetnik vpiše v Poslovni register Slovenije kot samostojni podjetnik posameznik skladno z ZGD-1H in začne opravljati pridobitno dejavnost. V roku osmih dni od dneva pričetka obveznosti zavarovanja mora podjetnik vložiti prijavo. Prijavo opravi na Zavodu za zdravstveno zavarovanje (v nadaljevanju ZZZS), po pošti ali preko portala e-Vem portal. S 01. 01. 2016 se obeta novost. Obvezno socialno zavarovanje se bo za poslovne subjekte urejalo preko portala e-Vem (Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike, 2014b). Samostojni podjetnik se mora zavarovati za polni delovni čas na podlagi opravljanja registrirane dejavnosti. Ne more odločati ali bo obvezno zavarovan ali ne. Prav tako ne more izbrati podlage za zavarovanje. Podjetnik, ki je v delovnem razmerju za polovični delovni čas ali manj in ni na šolanju, mora biti zavarovan za razliko dopolnjenega delovnega časa (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 2014).

1.4 Zaposlitev delavca

Čeprav je samostojni podjetnik fizična oseba, lahko zaposluje tudi druge osebe. Ko se podjetnik odloči za zaposlitev novega kadra, mora po Zakonu o urejanju trga dela (U.I. RS, 80/2010, v nadaljevanju ZDR-1) najprej javno objaviti prosto delovno mesto. Od aprila 2013 sicer ni več potrebno obvezno objavljanje prostega delovnega mesta na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Dovolj je javna objava na spletni strani podjetnika, v poslovnih prostorih podjetnika ali sredstvih javnega obveščanja. Izjemoma javna objava ni potrebna v primerih zaposlitve podjetnikovega družinskega člana in ob zaposlovanju za določen čas treh mesecev (Pust, 2014).

Samostojni podjetnik najprej pripravi pogodbo o zaposlitvi in jo sklene z delavcem. V roku osmih dni od sklenitve pogodbe nato prijavi zaposlenega še na Zavodu za zdravstveno zavarovanje v obvezno pokojninsko, invalidsko, zdravstveno zavarovanje in zavarovanje v primeru brezposelnosti (Pust, 2014).

1.5 Prenehanje dejavnosti

Prenehanje z dejavnostjo je lahko prostovoljno, kar velja v primeru, da se podjetnik odloči za prenehanje poslovanja ali preoblikovanje podjetja v kapitalsko družbo. Prenehanje z dejavnostjo pa je lahko tudi prisilno v primerih smrti podjetnika, stečaja podjetnika, prepovedi dejavnosti, izгона podjetnika iz države in tako dalje (Zapiranje sp, 2014). Vsaj tri mesece pred prijavo v AJ PES mora podjetnik na primeren način objaviti prenehanje

svojega delovanja (pisma upnikom, s sredstvi javnega obveščanja, v poslovnih prostorih) in navesti datum, kdaj to načrtuje. V tem času izterja ali poravna obveznosti do kupcev. V 8 dneh od prenehanja delovanja se odjavi od obveznih zavarovanj na ZZZS. V 60 dneh od prenehanja dejavnosti je podjetnik dolžan DURS-u predložiti davčni obračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, ki vsebuje podatke o prihodkih in odhodkih, ki so nastali do dneva prenehanja (Mercina, 2014). Morebitnim zaposlenim mora podjetnik pravočasno oziroma vsaj 30 dni prej vročiti odpoved delovnega razmerja in jih odjaviti iz obveznih socialnih zavarovanj. Navedba razloga odpovedi upraviči zaposlene do nadomestila za brezposelnost (Mercina, 2014).

2 DRUŽINA IN NJENI IZZIVI

Definicijo družine Statistični urad Republike Slovenije opisuje kot življenjsko skupnost vsaj dveh oseb, ki živita v skupnem zasebnem gospodinjstvu (SURS, 2014b). Pravna urejenost pomena družine v Sloveniji je nekoliko drugačna in se z zakonodajo spreminja. Ličen (1995) družino označi za osnovno institucijo v privatnem življenju vsakega posameznika. V njej se oblikujejo pomembna razmerja, ki vplivajo na ljudi. Družina je socialna skupina, s katero konstantno in dolgoročno sodelujemo. Osnovne naloge družine so biološka, sociološka, kulturna, psihološka in ekonomska in se pogosto med seboj prepletajo ali pa v določenem obdobju niso vse enako močno izražene (Ličen, 1995, str. 5).

2.1 Izziv usklajevanja dela in družine

Ljudje v plačanih službah delajo vse več in so vse bolj negotovi. Nase prevzemajo bremena ekonomskih in družbenih napetosti. Razdajajo se med zahtevami mnogoterih in zahtevnih družbenih vlog. Usklajevanje plačanega dela in družine postaja javni problem in ne le osebna težava posameznikov (Mrčela & Sadar, 2007, str. 8). Vsak človek razvija osebno poslanstvo, ki je eno izmed načel osebnega vodstva. Po tem načelu se je potrebno osredotočiti na to, kar želimo biti ali početi in na naše vrednote in načela. Ravno to se dogaja, ko se trudimo uravnovesiti vrednote dela in vrednote družine (Covey, 2006, str. 140).

Okolje, v katerem živimo, se spreminja z vse večjo hitrostjo, tempo življenja postaja napornejši. Hitro odvijajoče spremembe ljudi izčrpavajo, da svoje življenje komaj še obvladajo. Ljudje se takšnemu življenju pogosto vdajo in upajo, da je vse, kar počnejo, dobro zanje (Covey, 2006, str. 143). Znotraj svojega osebnega poslanstva se je potrebno držati svoje vizije, vrednot in ciljev, ki nam uresničujejo življenje in tako bomo najučinkoviteje uporabili svoj čas, nadarjenost in energijo za vsa področja svojega življenja (Covey, 2006, str. 144). Vsak človek ima svoje središče in kar je v središču, je vir varnosti, smernic, modrosti in moči. Glede na to, kako ljudje pristopijo k življenju, so lahko osredotočeni na zakonskega partnerja, na družino, na denar, na delo, na lastnino, na užitek, na prijatelje ali pa so osredotočeni nase. Ozka osredotočenost le na določeno stvar v

življenju je napačna in lahko vodi do samouničenja, zanemarjanja družine, deloholičnosti, izgube čustvene svobode, izgube zdravja in tako dalje. Za uspeh in zadovoljstvo je potrebno najti ravnovesje v svojem življenju (Covey, 2006, str. 145–158).

V slovenskem prostoru sta delo in družina dominantni vrednoti (Mrčela & Sadar, 2007, str. 22). Uresničevanje teh dveh vrednot v praksi postaja vse težje. Uspešnost usklajevanja delovnega in družinskega življenja je odvisna od prepletanja družbenih, organizacijskih in individualnih dejavnikov. Med družbene dejavnike uvrščamo nacionalno zakonodajo in institucionalni okvir, med organizacijske dejavnike uvrščamo prakse in politike delodajalcev, med individualne dejavnike pa strategije in osredotočenost posameznikov (Mrčela & Sadar, 2007, str. 22).

Pričakovanja družin in pričakovanja v poslu zahtevajo od vsakega posameznika opravljanje svojih nalog, dolžnosti in posledično tudi odrekanje. Živeti kompromisno in imeti svoj prosti čas so zahteve osebnega življenja in družine. Na drugi strani je tu delo. Delovni čas predstavlja najmanj tretjino delovnega dne. Delovniki so prenatrpani z dolžnostmi zaradi ukrepov zmanjševanja delovne sile in se pogosto podaljšujejo. So tudi pozitivni učinki dela, na primer nadgradnja samega sebe s poslovnimi izkušnjami, spoznavanje ljudi, dokazovanje naših sposobnosti in glavni vir dohodka za večino ljudi (Virant, 2014).

Preobremenitev v službi in doma je pogosto razlog za pojav izgorelosti, ki pomeni stanje utrujenosti ali frustriranosti. Izgorelost je protest proti neravnovesju v našem življenju. Če predanost načinu življenja ne prinese nagrade, se pojavi čustvena izčrpanost in zmanjšanje občutka osebne izpolnitve (Schmidel, 2011). Ne obstaja uveljavljen model, kako v svojem življenju uskladiti družino in delo in imeti čas ter energijo za več področij našega življenja. Dejavniki, ki pozitivno vplivajo na naše ravnovesje in bi jih moral upoštevati vsak posameznik, so (Pharmaceutical and Medical Professional, 2011):

- Fleksibilnost, ki jo dosežemo z različnimi orodji, na primer prenosnimi računalniki, mobiteli.
- Dopust in prost vikend, ker vsak od nas potrebuje oddih po delu. Tako si osvežimo misli in razmislimo, kaj je potrebno še postoriti za naprej.
- Nagraditev samega sebe vpliva na večjo motiviranost in uresničevanje ciljev postane bolj zabavno.
- Skrb za svoje zdravje realiziramo z zdravo prehrano, dobrim spancem in športno aktivnostjo.
- Pozitivna naravnost pomeni, da ne smemo obupati in tudi v nemogočih situacijah skušamo poiskati rešitev. Pri spodbujanju motivacije si pomagamo s tehniko vizualizacije misli ali pozitivnim prigovarjanjem samemu sebi.
- Imeti moramo radi svoje življenje, ga uživati in zaupati sami sebi.
- Imeti moramo radi svoje delo, tako da na delovnem mestu in med ljudmi, ki nas obkrožajo, uživamo in smo zadovoljni.

- Zastavljanje ciljev in prioritet naj bo jasno, ker to olajša življenje in omogoča boljšo kontrolo nad življenjem in našim zdravjem. Izogibajmo se stresu in zmedu.
- Dobro moramo upravljati svoj čas. Potrebno je biti ob pravem času na pravem mestu.

Uspešno zaposleni, ki so zadovoljni pri svojem delu, bolj pogosto kažejo zadovoljstvo tudi v zasebnem življenju. Uspešnost lahko opredelimo z doseganjem lastnih ciljev in notranjim zadovoljstvom. Čeprav družba s potrošništvom kaže, da je denar vse bolj sveta vladar, to ni edino merilo. Pomembno je, da nas delo zadovoljuje. Delo v prijetnem okolju nas spodbuja, da uporabimo naše zmožnosti, ki nam pomagajo graditi lastno uspešnost (Zupan, 2001, str.7). Vendar pa ni vsaka zaposlitev idealna. Obstaja veliko različnih vrst poklicev oziroma oblik dela. Pogosto se dogaja, da zaradi poklicnega življenja družina ostane v podrejenem položaju. Strah pred brezposelnostjo oziroma izgubo službe in nestabilne razmere v gospodarstvu silijo ljudi, da vso energijo usmerjajo v delo, ki ga opravljajo. Že dalj časa je med mladimi opažen trend, da se za otoke odločajo kasneje (MDDSZ, 2014d). Najprej si želijo zagotoviti varno zaposlitev in kvaliteto oziroma sprejemljiv standard življenja. Posledično se viša starost rodne dobe žensk in pojav težav z neplodnostjo. Čakanje na optimalno ravnotežje še ne pomeni, da posameznikom kasneje uspe uskladiti obe sferi (SURS, 2014b).

2.2 Pomoč podjetij pri usklajevanju dela in družine

Podjetja si želijo ustvariti visoke dohodke in dobiček, imeti ugled in položaj na trgu. Posredno in neposredno na to delno vplivajo zaposleni v podjetju. Če se želimo približati ciljem podjetja, je pametno stopiti korak bližje k zaposlenim. Zato vse več podjetij svojim zaposlenim s pozitivnimi ukrepi ponuja možnosti za kakovostno usklajevanju zasebnega in poklicnega življenja. Ti ukrepi so (Ivanuša, 2006, str. 35-112):

- Fleksibilen delovni čas
- Delo na daljavo/delo od doma
- Nagrade
- Izobraževanje in razvoj kadrov
- Fleksibilnost delovnega mesta
- Varstvo otrok v okviru podjetja
- Neformalna podpora nadrejenih in sodelavcev

Poleg zadovoljstva zaposlenih, ko jim podjetje ponudi pomoč pri razporejanju njihovega dragocenega časa, so pozitivni znaki zmanjšanje fluktuacije zaposlenih, zmanjšanje bolniške odsotnosti, večja motivacija do dela in večja pripadnost podjetju. V Sloveniji se od leta 2006 dalje izvaja projekt podeljevanja certifikata Družini prijazno podjetje. Zavod Ekvilib vodi in izvaja projekt v sodelovanju z MDDSZ in drugimi strokovnjaki. Namen projekta je ljudem približati idejo o združitvi uspešne kariere in družine (MDDSZ, 2014b).

2.3 Pomoč države pri usklajevanju dela in družine

Postati starš je odločitev posameznikov. A svoj vpliv k odločitvi ima posredno tudi država. V Sloveniji področje družine ureja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Pravice, ki jih uveljavljajo starši, ureja Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih in so opisane v nadaljevanju (MDDSZ, 2014c).

- **Pravica do dopusta**

Materinski dopust je dopust, namenjen materi za pripravo na porod, nego in varstvo otroka po rojstvu in zaščito zdravja matere in otroka takoj po porodu. Mati ima pravico koristiti 105 dni porodniškega dopusta v polni odsotnosti z dela. Dopust nastopi 28 dni pred predvidenim dnevom poroda. Če dopusta pred porodom ne koristi, ga kasneje ne more porabiti. Le v primeru, če mati umre, zapusti otroka, ni sposobna za samostojno življenje in delo, ali je mlajša od 18 let, lahko dopust koristi oče otroka. Očetovski dopust je dopust, namenjen očetom za sodelovanje pri negi otroka. Oče ima pravico koristiti 90 dni očetovskega dopusta. Do dopolnjenega šestega meseca starosti otroka mora oče porabiti prvih 15 dni, sicer mu dopust zapade. Preostanek 75 dni lahko oče koristi do tretjega leta otrokove starosti. Pravico lahko koristijo le očetje in ni prenosljiva. Starševski dopust je namenjen nadaljnji negi in varstvu otroka po poteku materinskega dopusta. Dopust lahko koristi eden od staršev, oba starša ali pod posebnimi pogoji tudi druga oseba. Dopust traja največ 260 dni in ga je potrebno sporazumno razdeliti. Mati lahko koristi ob dogovoru s partnerjem vseh 260 dni. Očetu pripada največ 230 dni, 30 dni ostane materi.

- **Pravica do nadomestila za starševsko varstvo**

Nadomestila lahko koristita oba starša. Pravica do materinskega nadomestila pripada materi v času materinskega dopusta. Materi za prve tri mesece pripada 100 % od osnovne plače. Pravica do očetovskega nadomestila pripada očetu v času očetovskega dopusta. Predstavlja 90 % osnovne plače oz. 100 %, če osnova ne presega 763,06 €. Pravica do starševskega nadomestila pripada tistemu staršu, ki koristi starševski dopust. Tudi to predstavlja 90 % osnovne plače. Samostojnim podjetnikom se višino starševskega nadomestila izračuna na podlagi obračunanih prispevkov za starševsko varstvo v zadnjih 12 mesecih, preden se vloži vloga za porodniški dopust. Nadomestilo ne sme biti nižje od 55 % minimalne plače. V času prejemanja nadomestila dela ne sme opravljati. Lahko nekoga zaposli ali postavi prokurista.

- **Ostale pravice**

Eden od staršev, ki neguje in varuje otroka, lahko koristi krajši delavnik do otrokove dopolnjene starosti treh let. Skrajšan delovnik mora obsegati najmanj polovično tedensko delovno obveznost. Država v tem času plačuje prispevke za socialno varnost.

Država dodatne pravice nudi večjim družinam. V primeru štirih ali več otrok lahko eden od staršev koristi pravico do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi starševstva. Če se

odloči za prenehanje dela, ima pravico do plačila prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Pravica mu pripada do zaključenega prvega razreda osnovne šole najmlajšega otroka. Matere lahko z uvedbo novega zakona od septembra 2014 dalje koristijo pravico do nadomestila v času odmora za dojenje. Na podlagi potrdila pediatra lahko koristijo eno uro dnevno za dojenje do otrokovega 18. meseca. Država ne pomaga zaposlenim samo neposredno. Spodbuja tudi podjetja, da svojim zaposlenim nudijo koristi za preživljanje kvalitetnega življenja.

2.4 Usklajevanje dela in družine pri samostojnih podjetnikih

Podjetništvo je poklic, ob katerem se postavlja vprašanje ali je tovrstna zaposlitev prednost, priložnost ali ovira pri usklajevanju poklicnega in zasebnega, družinskega življenja. Pri podjetnikih velja, da težko ločijo poslovno življenje od zasebnega. S tega vidika sklepam, da ima poklicno življenje lahko velik poseg v privatno življenje in obratno, da ima družinsko življenje lahko velik vpliv na upravljanje podjetja. Kaj od tega drži, kakšna je v realnosti situacija, ali je to v življenju posameznika prednost ali slabost, ali je to dobro ali slabo za podjetje, to so vprašanja, ki predstavljajo bistvo diplomskega dela in jih bom praktično obravnavala v naslednjem poglavju.

Obravnavana tematika mi je blizu, poznana iz kroga prijateljev in znancev, marsikaj na to temo sem v preteklosti že prebrala v različnih člankih. Že pred samo izdelavo raziskave sem bila mnenja, da podjetniki svoje poklicno in zasebno življenje lažje usklajujejo v primerjavi s posamezniki, ki delajo v tovarnah, javnih službah, večjih podjetjih in tako dalje. Verjetno je podjetnik velikokrat v dilemi, katere odločitve sprejeti, da ne bi bile v škodo podjetju in da bi hkrati ustvarjale čim bolj idealne razmere za družinsko življenje. Ker pa je podjetništvo način življenja, mora tudi podjetnikova družina razumeti njegov način dela in videti prednosti, ki so jim iz omogočene.

Z metodo nevihte možganov (ang. brainstorming) pridem do bistvenih prednosti, ki jih imajo podjetniki, da zmanjšujejo napetosti med delom in družino:

- Fleksibilna oblika delovnega časa omogoča možnost prožnejšega prihoda na delovno mesto in možnost zgodnejšega oziroma predčasnega odhoda domov.
- Možnost dela na domu, nič izgube časa pri vožnji, prihodu in odhodu na delo.
- Organizacija dela, prepuščena podjetniku samemu, zaradi česar lahko svoje delo lažje uskladi z obveznostmi v družini.
- Prožnejši dopust, izbira načina izrabe in trajanje dopusta.
- Možnost za daljšo prekinitev dela, če je to potrebno, in lažji ponovni zagon po daljšem premoru.
- Zadovoljstvo, dobra volja, manj stresa.

Kljub prednostim, ki jih imajo podjetja pri usklajevanju dela in družine, se je potrebno zavedati, da je tudi podjetništvo borba za preživetje in da vendarle ni vsak dan podjetnika

rožnat. Ravno tako se srečuje z napori, težkimi delovnimi dnevi, saj je za obstoj v konkurenci potrebno biti trgu prisoten in dejaven. Iz tega vidika bi marsikdo zagovarjal trditev, da podjetniki težko usklajujejo delo in družino, ker morajo za svojo uspešno podjetniško pot veliko žrtvovati, še največkrat svoj prosti čas. To ni zanemarljivo dejstvo, vendar sem

mnenja, da imajo podjetniki vsaj možnost, da si življenje sami razporejajo, medtem ko marsikdo v drugi službi nima izbire, v kolikor želi zaposlitev obdržati.

3 RAZISKAVA O USKLAJEVANJU DELA IN DRUŽINE MED SAMOSTOJNIMI PODJETNIKI

Do zdaj sem teoretično predstavila pojma samostojnega podjetnika in družine. V drugem delu diplomskega dela empirično ugotavljam prednosti in slabosti usklajevanja dela in družine samostojnih podjetnikov. Namen diplomskega dela je dvigniti raven zavedanja med samostojnimi podjetniki o pomembnosti usklajevanja dela in družine. Moj cilj naloge je ugotoviti, kako samostojni podjetniki usklajujejo delo in družino, kaj ima pri njih prednost in kdaj prihaja do konfliktov. Zanima me, če so zadovoljni glede razporejanja svojega časa med delom in družino in v kolikšni meri koristijo pravice, ki jih nudi država.

3.1 Metodologija

Najbolj merodajne informacije o usklajevanju dela in družine samostojnih podjetnikov lahko podajo podjetniki sami. Odločila sem se za anketni vprašalnik o usklajevanju dela in družine samostojnih podjetnikov, ki sem ga pripravila v spletni obliki. Na začetku ankete sem vse sodelujoče nagovorila, opisala tematiko ankete in poudarila ciljno populacijo reševanja. Ciljna populacija pripravljene ankete so bili samostojni podjetniki, ki jim delo predstavlja glavni poklic. Prednosti zbiranja podatkov preko spleta sem prepoznala v hitrosti pridobivanja odgovorov in geografski razpršenosti pridobivanja odgovorov. Vprašanja so bila zaprtega tipa s podanimi odgovori. Menim namreč, da je odgovarjanje na odprta vprašanja bolj kompleksno in naporno za anketirance. Anketiranci so imeli podane odgovore (Bregar, Ograjenšek, & Bavdaž, 2005, str. 100–101) pri zastavljenih vprašanjih ali v obliki seznama, kjer se je anketiranec odločil za enega, dva ali več odgovorov ali v obliki kategorije, kjer so morali anketiranci pri zastavljenem vprašanju izbrati točno en odgovor. Na podlagi oblikovanih odgovorov so bila stališča v vprašalniku (Bregar et al., 2005, str. 104–105) merjena z enostavno lestvico, kar pomeni, da se strinjanje anketirancev poda na najenostavnejši možen način z odgovori, kot so da ali ne. Večino stališč v vprašalniku sem merila s kategorično lestvico, kjer se stališče anketirancev ugotavlja na podlagi razširjenega števila možnih odgovorov.

Pri zbiranju odgovorov s spletno anketo sta se mi porajali dve vprašanji. Ker je anketni vprašalnik anonimen, ne morem preveriti, ali so vse ankete izpolnili samo samostojni podjetniki. Pri izpolnjevanju lahko pride do neresničnih podatkov navajanja anketirancev.

Drugi problem je predčasen zaključek ankete. Če bi se zdela anketirancem vprašanja nezanimiva oziroma naporna, bi lahko predčasno zaključili z izpolnjevanjem. Da bi se izognila omenjeni težavi, sem pred javno objavo vprašalnik testirala na treh osebah različnih starostnih skupin. Na ta način sem poskusila odpraviti dvoumna vprašanja. 31. 05. 2014 je bila anketa objavljena na spletu. Dostop do ankete je bil omogočen preko neposredne povezave, posredno preko socialnega omrežja Facebook ali preko povezave, poslana na elektronski naslov. Moj cilj je bilo zbrati od 50 do 70 anket. Potrebno je bilo vložiti kar nekaj energije za prejem zadovoljivega števila izpolnjenih anket. Nisem pričakovala, da bo zbiranje podatkov potekalo počasi. Zbiranje podatkov je potekalo do 16. 08. 2014. V 77 dneh sem zbrala 71 anket.

3.2 Rezultati empirične raziskave

Anketni vprašalnik je razdeljen na več sklopov. Prvi sklop opredeljuje demografska vprašanja, kot so spol, starost, izobrazba in število otrok. Drugi sklop vprašanj podaja informacije o poslovanju podjetnika. Tretji del predstavi podjetnikovo družinsko življenje. Zadnji sklop vprašanj pokaže, kako uspešno podjetniku uspe uskladiti družinsko in poslovno življenje.

3.2.1 Demografske značilnosti anketiranih samostojnih podjetnikov

Od skupaj 71 vprašanih oseb je odgovorilo 40 moških (56 %) in 31 žensk (44 %). Največ anketirancev pripada starostni skupini 31–40 let, kar predstavlja skoraj polovico vprašanih oziroma 30 oseb (43 %). V starostni skupini 41–50 let je 14 oseb (20 %). V starostni skupini do 30 let je 13 oseb (18 %) in prav tako tudi v starostni skupni 51–60 let 13 (18 %). Starejša od 60 let je le 1 oseba (1 %).

Glede na izobrazbo ima največ vprašanih podjetnikov srednješolsko izobrazbo, in sicer 20 oseb (28 %). Visokošolsko izobrazbo ima 18 oseb (25 %). Poklicno šolo je opravilo 18 oseb (25 %), medtem ko ima univerzitetno izobrazbo 13 oseb (18 %). Dokončano osnovno šolo ima 1 anketiranec (1 %) in magisterij prav tako 1 anketiranec (1 %). Doktorata nima nihče. Analiza ankete pokaže, da je več kot polovica vprašanih podjetnikov oziroma 42 oseb (59 %) poročenih. 19 vprašanih oseb (27 %) živi v izvenzakonski skupnosti. Samskih je 7 oseb (10 %), razvezani sta 2 osebi (3 %) in vdovela je 1 oseba (1 %).

Od 71 vprašanih podjetnikov ima 36 oseb (51 %) po 2 otroke. 11 anketirancev (16 %) ima po 1 otroka (15 %) in prav tako 11 anketirancev (15 %) ima po 3 otroke. 8 anketirancev (11 %) nima otrok, 5 anketirancev (7 %) ima 4 ali več otrok. Skupaj ima 64 anketirancev (89 %) otroke, 8 anketirancev (11 %) jih nima. V nadaljevanju vprašalnika osebam, ki so označile, da otrok nimajo, vprašanja o starševskem varstvu niso bila zastavljena.

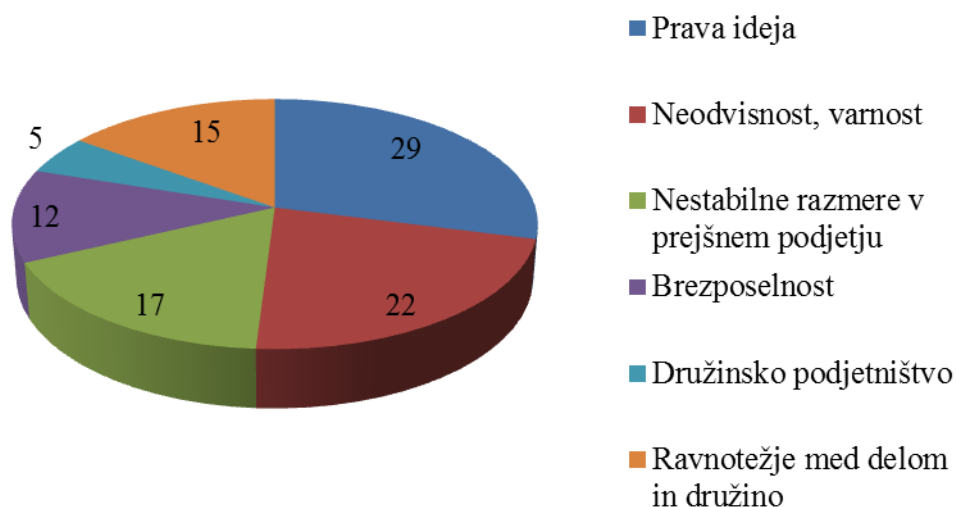
Tabela 2: Demografske značilnosti samostojnih podjetnikov

	Frekvenca (N=71)	Delež
SPOL		
Moški	40	56,0
Ženski	31	44,0
STAROST		
Do 30 let	13	18,0
Med 31 in 40 let	30	42,0
Med 41 do 50 let	14	20,0
Med 51 do 60 let	13	18,0
Nad 61 let	1	1,0
IZOBRAZBA		
Osnovna šola	1	1,0
Poklicna šola	18	25,0
Srednja šola	20	28,0
Visoka šola	18	25,0
Univerza	13	18,0
Magisterij	1	1,0
Doktorat	0	0,0
ZAKONSKI STAN		
Samski/-a	7	10,0
Poročen/-a	42	59,0
Izvenzakonska skupnost	19	27,0
Razvezan/-a	2	3,0
Vdovel/-a	1	1,0
ŠT. OTROK		
0	8	11,0
1	11	15,0
2	36	51,0
3	11	15,0
4 ali več	5	7,0

3.2.2 Kariera podjetnika

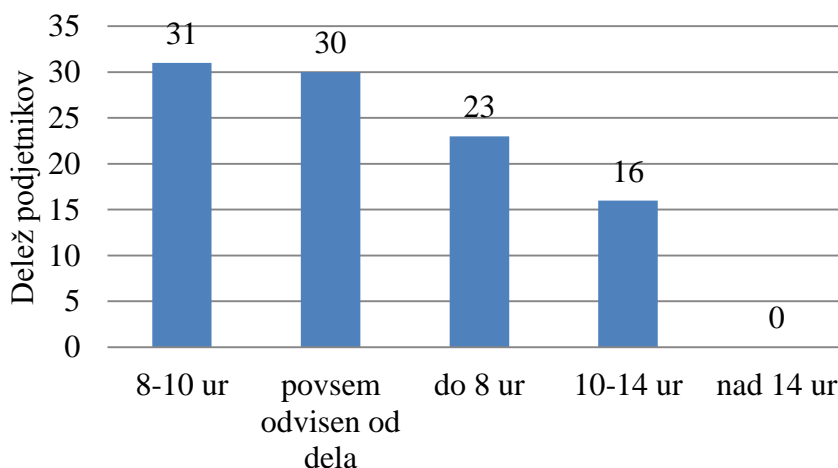
Drugi sklop anketnega vprašalnika opisuje poslovno pot podjetnika. S Slike 1 je mogoče razbrati odločitve oseb, zakaj so se podale na pot samostojnega podjetništva. Največ anketirancev oziroma 21 oseb (29 %) se je v podjetništvo podalo zaradi njihove prave ideje in želje po izzivu. 16 oseb (22 %) je vodila želja po neodvisnosti in varnosti. 12 (17 %) vseh anketiranih navaja kot razlog nestabilne razmere v prejšnjem podjetju. Za podjetništvo se je 11 oseb (15 %) odločilo zaradi ravnotežja med družino in delom. 9 oseb (12 %) zaradi brezposelnosti. 4 osebe (5 %) so v podjetniškem svetu zaradi nadaljevanja družinske tradicije podjetništva.

Slika 1: Odločitve o tem, zakaj postati samostojni podjetnik v %

Slika 2 kaže delovnik samostojnega podjetnika. 22 vprašanih podjetnikov (31 %) posluje dnevno 8–10 ur. Takoj za tem sledi 21 podjetnikov (30 %), ki nima rednega urnika in so pri svojem poslu povsem odvisni od povpraševanja na trgu. Delovnik, ki traja do 8 ur dnevno opravlja 16 podjetnikov (23 %), medtem ko delovnik 10–14 ur opravlja 11 oseb (16 %). Nihče od vprašanih ne opravlja dela več kot 14 ur dnevno.

Slika 2: Analize delavnika samostojnega podjetnika v %

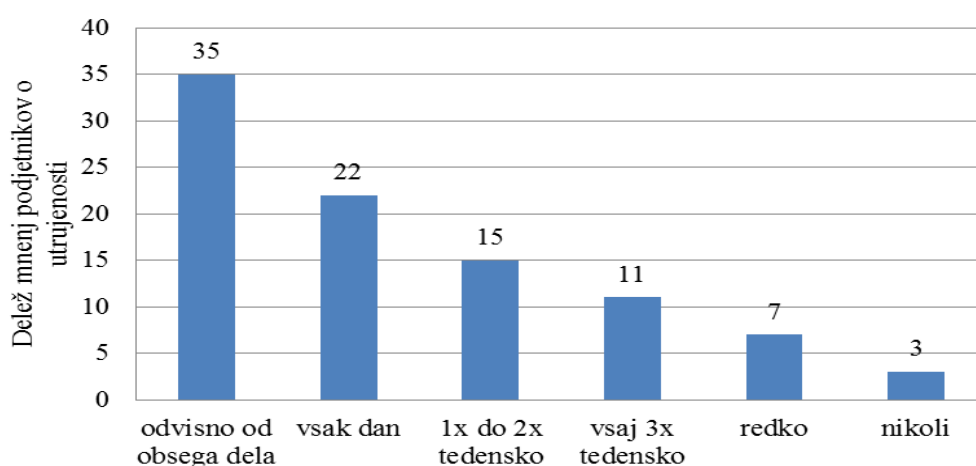

Ker je podjetnik sam odgovoren za posel in od njega odvisen, namesto da bi užival, prosti čas izkoristi za delo. Tretjina vprašanih oziroma 24 oseb (34 %) opravlja delo v času, ki je namenjen družini, vsak dan. 22 anketiranih (31 %) delo opravlja večkrat tedensko. 11 oseb (15 %) svoj prosti čas zamenja za posel le nekajkrat letno. 9 oseb (13 %) delo opravlja večkrat mesečno. Le 5 oseb (7 %) nikoli ne dela v času, ki je namenjen družini ali hobijem.

Dobra polovica oziroma 38 vprašanih oseb (54 %) dela v času dopusta le, če je res potrebno. Da je dopust namenjen le družini in osebnemu počitku, meni 18 oseb (26 %). 14 oseb (20 %) svojega posla ne mora izpustiti iz rok, zato vedno dela v času dopusta.

Slika 3 prikazuje pogostost utrujenosti podjetnika pri opravljanju poklica. Dobra tretjina vprašanih podjetnikov oz. 25 oseb (35 %) trdi, da je utrujenost odvisna od obsega dela. Vsak dan občuti utrujenost 16 podjetnikov (22 %), vsaj trikrat tedensko občuti utrujenost 11 podjetnikov (15 %). Enkrat do dvakrat tedensko je utrujenih 8 oseb (11 %). Malo je takih, ki se ne počutijo utrujene. 5 vprašanih (7 %) ni utrujenih vsak teden. 2 osebi (3 %) po končanem delavniku nikoli nista utrujeni.

Slika 3: Strinjanja o utrujenosti podjetnika po končanem delovniku v %

Največ vprašanih oz. 37 oseb (52 %) uspe dnevno izkoristiti 2–4 ure za prosti čas in družino. 1–2 uri na dan ima 16 podjetnikov (23 %). Več kot 4 ure dnevno ima na voljo 13 podjetnikov (18 %). Najmanj je tistih, ki dnevno izkoristijo manj kot 1 uro (5 %).

3.2.3 Družinsko življenje samostojnega podjetnika

Tretji sklop vprašanj se navezuje na družinsko življenje podjetnika. Tabela 2 kaže oblike koriščenja oblike odsotnosti od dela ob rojstvu otroka po spolu podjetnika. Materinski dopust je v celoti koristilo 21 anketirank (76 %), delno je dopust koristilo 7 anketirank (24 %), nobena od vprašanih ni pustila neizkoriščenega dopusta. Očetovski dopust je v celoti izkoristilo 11 vprašanih moških (32 %), skoraj polovica vprašanih moških oz. 18 oseb (51 %) je dopust izkoristilo delno. Neizkoriščen dopust je ostal pri 6 vprašanih moških (17 %). Starševski dopust je izkoristilo več kot polovica vprašanih žensk (54 %), medtem ko so anketirani moški starševski dopust koristili v večini delno (66 %). Skrajšan delovni čas ni koristila več kot polovica vprašanih žensk (59 %) in niti večina vprašanih moških (83 %).

Tabela 3: Oblika koriščenja odsotnosti z dela ob rojstvu otroka

	Frekvenca (N=35)	Delež	Frekvenca (N=28)	Delež
SPOL	Moški		Ženski	
MATERINSKI DOPUST				
Koriščenje v celoti	0	0,0	21	76,0
Delno koriščenje	0	0,0	7	24,0
Nekoriščenje	0	0,0	0	0,0
OČETOVSKI DOPUST				
Koriščenje v celoti	11	32,0	0	0,0
Delno koriščenje	18	51,0	0	0,0
Nekoriščenje	6	17,0	0	0,0
STARŠEVSKI DOPUST				
Koriščenje v celoti	3	8,0	15	54,0
Delno koriščenje	23	66,0	8	30,0
Nekoriščenje	9	26,0	5	16,0
SKRAJŠAN DELOVNI ČAS				
Koriščenje v celoti	0	0,0	5	17,0
Delno koriščenje	6	17,0	7	24,0
Nekoriščenje	29	83,0	16	59,0

Vsi anketiranci, ki so materinski oz. očetovski dopust koristili le delno oz. ga sploh niso koristili, so odgovarjali na dodatno vprašanje. Ker v času koriščenja dopusta prispevke plačuje država, me je zanimalo, zakaj dopusta niso izkoristili v celoti. Večina vprašanih je kot glavni razlog navedla, da so edini zaposleni v podjetju. To pomeni, da bi zaradi večtedenskega neobratovanja lahko izgubili stranke in posel.

34 anketiranih oseb (53 %) meni, da država ne pomaga dovolj s ponujenimi ugodnostmi. 28 anketiranih oseb (45 %) meni, da država podjetnikom pomaga dovolj in 1 anketirana oseba (2 %) ne ve, ali država ponuja dovolj ugodnosti.

29 anketiranih oseb (46 %) ima ob delu lahko pri sebi otroke, kadar ni druge možnosti. Ob delu pri sebi nikoli ne more imeti otrok 23 anketiranih oseb (37 %). 11 anketiranih podjetnikov (17 %) nima ovir pri združevanju dela in varovanja otrok.

Skoraj polovica vprašanih podjetnikov oziroma 30 podjetnikov (47 %) je pripravljenih predstaviti službene obveznosti zaradi potreb otrok. 22 podjetnikov (36 %) to stori, če ni druge možnosti. 11 vprašanih oseb (17 %) ni pripravljenih predstaviti posla.

Polovica vprašanih oziroma 32 anketiranih oseb (51 %) trdi, da v popoldanskem času otroke pazijo stari starši. Pri 18 anketiranih oseb (28 %) za otroke poskrbi partner.

Zasebno varuško koristi 9 anketiranih oseb (15 %), 3 anketiranim osebam (4 %) pomaga drugo sorodstvo. Le 1 anketirana oseba (2 %) sama pazi svoje otroke.

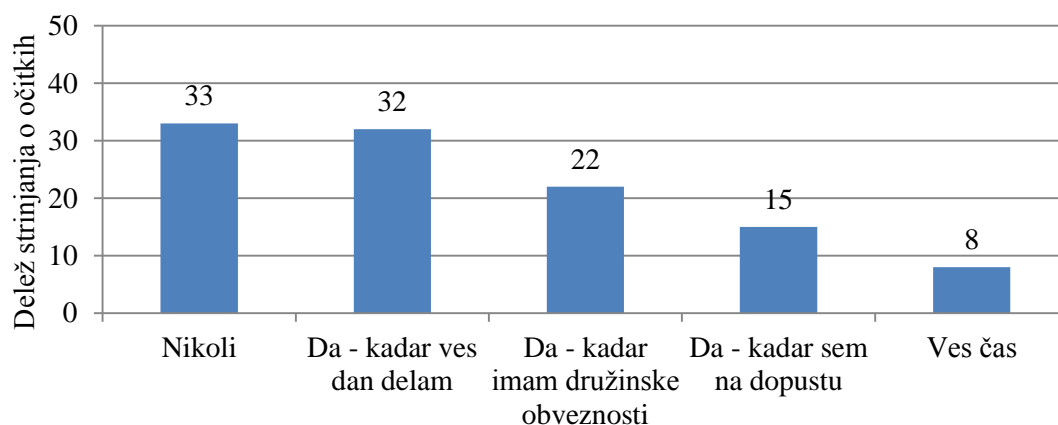
Največ vseh anketiranih oseb oz. 27 oseb (43 %) navaja, da hišna opravila opravljata oba s partnerjem skupaj. 23 anketiranih oseb (36 %) se strinja, da hišna opravila opravlja partner. Ostalih 12 anketiranih oseb (19 %) hišna opravila opravljajo sami. Le 1 osebi (2 %) pomagajo stari starši. Nihče od vprašanih ni navedel, da hišna opravila opravljajo otroci ali najeta pomoč.

3.2.4 Usklajevanje delovnika in družinskega življenja

Odgovori v zadnjem sklopu anketnega vprašalnika so ključni pri ugotavljanju uravnoveženosti življenjske tehnice podjetnika. V odgovorih je moč zaslediti zadovoljstvo in konflikte. Pri podjetništvu se ne prilagaja samo podjetnik posameznik, ampak vsi družinski člani. Strpnost in razumevanje podjetniškega tempa je za ohranitev dobrih odnosov nuja.

Slika 4 kaže nezadovoljstvo družinskih članov zaradi prevelike količine dela. 23 podjetnikov (33 %) navaja, da jim družinski člani nikoli ne očitajo prekomernega dela. Če podjetnik opravlja posel večino dneva, se pojavijo konflikti pri 22 podjetnikih (32 %). 16 podjetnikov (22 %) stopi v konflikt, če na dopustu opravlja poslovne zadeve. Do manj konfliktov prihaja pri 11 vprašanih (15 %), kjer družinske člane moti delo podjetnika v času družinskih obveznosti. Najmanj je podjetnikov (8 %), ki so zaradi posla konstantno v konfliktu z družino.

Slika 4: Očitki družine zaradi poslovanja samostojnega podjetnika v %

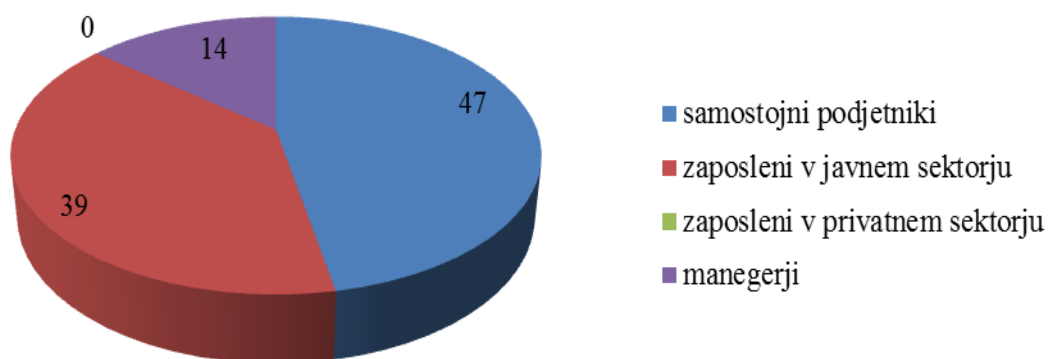
Z anketo sem želela preveriti, ali imajo podjetniki občutek, da jih pri napredovanju ovira družina in obratno, ali se podjetniku zdi, da ima zaradi kariere manj časa za družino. 50 vprašanih podjetnikov (70 %) meni, da družinsko življenje ne omejuje poslovnega napredovanja. 19 podjetnikov (27 %) včasih občuti omejitev pri poslovnem napredovanju

zaradi družine. 2 osebi (3 %) menita, da ju pri poslovnem napredovanju ovira družina. V primeru, da se pojavi dobra poslovna priložnost, jo izkoristi 37 vprašanih oseb (52 %) in da prednost karieri pred družino. 28 oseb (40 %) ne daje prednosti karieri. 6 oseb (8 %) je posel pomemben ves čas.

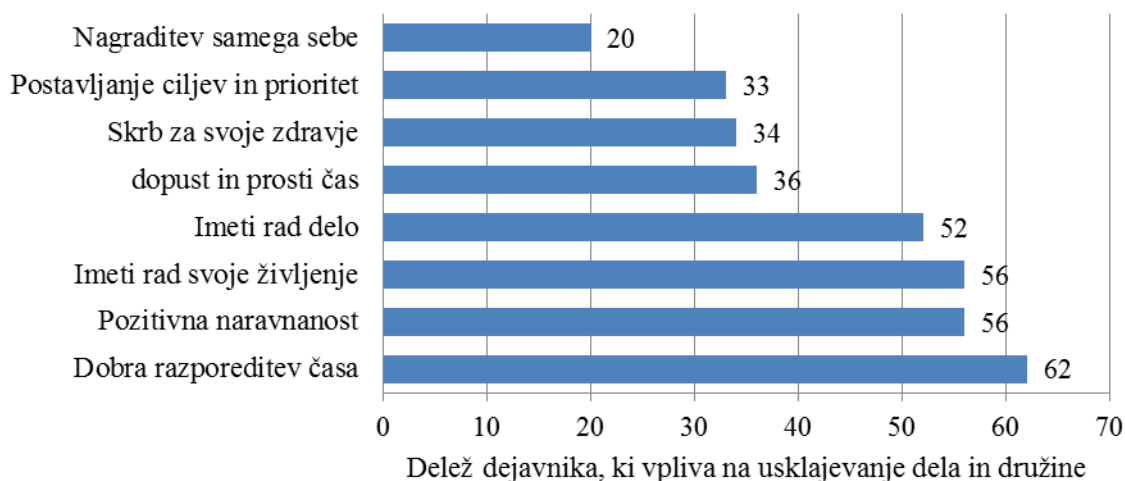
Zavedanje samostojnih podjetnikov o njihovih prednostih pri usklajevanju časa je eno izmed glavnih vprašanj mojega diplomskega dela. Zanimalo me je, kdo po mnenju vprašanih podjetnikov v Republiki Sloveniji najlažje razporeja svoj čas. Slika 5 kaže mnenja samostojnih podjetnikov o tem, kdo po njihovem mnenju najlažje razporeja čas. 33 vprašanih podjetnikov (47 %) meni, da med zaposlenimi najlažje svoj čas razporejajo prav samostojni podjetniki. Da zaposleni v javni upravi najlažje razporejajo svoj čas, meni 28 vprašanih podjetnikov (39 %), 10 anketiranih oseb (14 %) je prepričanih, da so to managerji. Presenetljivo je, da nihče od vprašanih ni mnenja, da svoj čas najlažje razporeja zaposleni pri zasebnemu delodajalcu.

Slika 5: Mnenje o enostavnosti razporejanja časa med zaposlenimi v Sloveniji po mnenju samostojnih podjetnikov v %

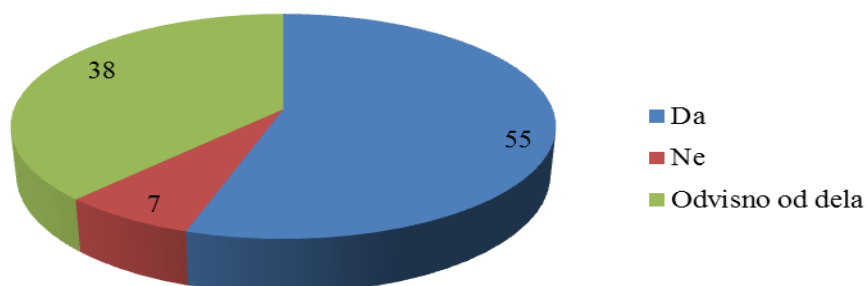
Slika 6 kaže mnenja samostojnih podjetnikov o dejavnikih, ki uspešno vplivajo na usklajevanje družinskega in poklicnega življenja. Po mnenju podjetnikov je najpomembneje znati razporediti svoj čas (62 %). Sledi pozitivna naravnost in imeti rad svoje življenje (56 %). Več kot polovica oseb (52 %) je mnenja, da je potrebno imeti rad svoje delo. Najmanj oseb (20 %) meni, da nagraditev samega sebe dobro vpliva na usklajevanje dela in družine.

Slika 6: Analize dejavnikov, ki pripomorejo k usklajevanju družinskega in poslovnega življenja vsakega posameznika v %

Slika 7 kaže zadovoljstvo usklajevanja dela in družine samostojnih podjetnikov. Dobra polovica oziroma 39 vprašanih oseb (55 %) je prepričana, da dobro usklajuje zasebno in poklicno pot. 27 vprašanih (38 %) meni, da je njihova uspešna razporeditev časa odvisna od dela. 5 vprašanih (7 %) svojega časa ne usklajuje dobro.

Slika 7: Zadovoljstvo usklajevanja dela in družine samostojnega podjetnika v %

Če bi se anketirani podjetniki ponovno odločali za samostojno podjetniško pot, bi se večina vprašanih (92 %) ponovno odločila. Nizek delež vprašanih (8 %) bi zaposlitev raje iskalo drugje.

3.3 Ugotovitev in predlogi za izboljšanje usklajevanja dela in družine med samostojnimi podjetniki

Največ anketiranih podjetnikov je v povprečju starih med 31 in 40 let. Imajo srednjo ali višjo izobrazbo. V večini so v zakonski zvezi ali izvenzakonski skupnosti. Povprečna družina šteje 2 otroke. Glavni razlog, zakaj se odločijo za samostojno podjetništvo, je v prvi vrsti prava ideja in želja po neodvisnosti in varnosti. Sledijo nestabilne razmere v prejšnjem

podjetju in brezposelnost, kar potrjuje dejstvo, ki je predstavljeno v teoretičnem delu. V zadnjih letih narašča število samostojnih podjetnikov zaradi brezposelnosti in spremembe politike kadrovanja v obstoječih podjetjih. Zaposleni so primorani odpreti lasten s.p., da ohranijo delovno mesto v podjetju. Svoje delo opravijo v 8 do 10 urah dnevno. V drugih primerih je delovnik odvisen od povpraševanja na trgu. Podjetniki se v večini sami odločijo ali bodo delo sprejeli ali zavrnil, kar je odvisno od podjetnikovega zdravja, zasedenosti urnika, sezone, dopustov. To pomeni, da določen dan sploh ne poslujejo, določen dan pa delu posvetijo večino dneva. Za prosti čas v povprečju dnevno ostaneta 2 do 4 ure. Podjetniki so najpogosteje utrujeni, kadar imajo veliko dela, nekateri celo vsak dan.

Ker posel predstavlja njihov glavni prihodek, pogosto družinske obveznosti in prosti čas zamenjajo za delo. Pogosto je to vsak dan ali večkrat tedensko. Na podlagi podanega rezultata sklepam, da podjetniki težko ločijo poslovno in zasebno življenje. Na dopustu se podjetniki poskušajo izogniti delu in le v izjemnih primerih opravljajo dejavnost. Sami odgovarjajo za podjetje, zato je razumljivo, da morajo kdaj rešiti nepredvidljive situacije. Koriščenje pravic ob rojstvu otroka sem preverila glede na spol. Materinski dopust je koristila večina ženskih podjetnic v celoti. Očetovski dopust je največ moških podjetnikov koristilo delno. Materinski in očetovski dopust sta pravici, ki nista prenosljivi. Ker je večina anketirancev v poslu samih, se zaradi izgube posla in strank niso odločili za koriščenje. Starševski dopust je v celoti koristilo več žensk kot moških. Delno koriščenje je izkoristilo več moških anketirancev. Starševski dopust je prenosljiva pravica. Menim, da je razlog za visok delež koriščenja starševskega dopusta med moškimi status partnerice, ki je ali brezposelna ali je redno študirala.

Zaradi otrokovih obveznosti so podjetniki pripravljene najpogosteje prestaviti delo, če ne obstaja druga možnost. V primeru njihove odsotnosti varstvo koristijo pri starih starših oziroma otroke pazi partner. Pri opravljanju gospodinjskih obveznosti ni posebnih opazanj. Največ anketiranih podjetnikov opravila opravlja skupaj s partnerjem oziroma jih partner opravlja sam. Če podjetniki dobro obvladujejo posel in hkrati družinsko življenje, se kaže zadovoljstvo tudi pri družinskih članih. Tretjini vprašanih podjetnikov družina ne očita njihove zaposlenosti s poslom. Ne glede na to, da manj časa preživijo z družino, se zavedajo, da je to eden glavnih virov preživetja. V konflikt tretjina podjetnikov stopi z družinskimi člani le, če so z delom obremenjeni večino dneva. Dobra petina vprašanih navaja očitke za pretirano delo samo v času družinskega dopusta. V analizi podjetniki navajajo, da jim družina pri napredovanju ne predstavlja ovir. Vendar se strinjajo, da v primeru dobre poslovne priložnosti kariero postavijo pred družino. Mnenje vprašanih podjetnikov je, da svoj čas najlažje razporedijo samostojni podjetniki in uslužbenci v javni upravi. Na dobro usklajevanje dela in družine v največji meri vpliva dobra razporeditev časa, ljubezen do življenja, pozitivna naravnost in veselje do dela. Majhen delež anketiranih podjetnikov kaže nezadovoljstvo pri usklajevanju časa. Ostali anketirani so zadovoljni oz. delno zadovoljni, kar je vezano na zasedenost v poslu.

Z analizo ankete sem dobila odgovore na vsa zastavljena vprašanja na začetku diplomskega dela. Podjetniki najpogosteje stopijo v konflikt z družino, kadar poslujejo v prostem času oziroma v času dopusta. Glede na odgovore o delovniku, naj to ne bi bilo pogosto. V primeru otrokovih obveznosti so v veliki meri pripravljene prestaviti službene obveznosti. Ko se jim ponudi dobra priložnost, so karieri pripravljene dati prednost. Opažam, da težko ločijo zasebno življenje od poklicnega. Vendar nisem mnenja, da karieri dajejo prednost pred družino. Pravice, ki jih nudi država ob rojstvu otroka, izkoristijo, kolikor jim dopuščata delo in čas. Pokaže se strah v primeru izgube posla, strank. Na splošno se podjetniki zavedajo, da svoj čas lahko prilagajajo svojim potrebam in so zadovoljni z načinom življenja.

Podjetnikom bi predlagala, naj poskusijo ločiti čas, ki je namenjen družini in čas, ki je namenjen poslu. V primeru slabih pogojev pri usklajevanju dela in družine naj zaprosijo za pomoč. Če otroke podjetnikov veseli delo, ki ga starši opravljajo, naj se jim delo predstavi v pozitivni luči. Koristilo bo podjetniku, ki bo od otrok prejel pomoč. Otroku bo na začetku predstavljalo izziv in jim dajalo občutek pomembnosti. S pridobljenim znanjem bodo kot odrasle osebe na trgu dela lahko nastopili bolj samozavestno in odgovorno. V prihodnosti bi bilo smiselno primerjati podjetnike in managerje ali morda katero drugo obliko zaposlitve. Diplomsko delo lahko služi za nadaljnjo poglobljeno študijo o samostojnih podjetnikih in njihovem času.

SKLEP

Za marsikoga je usklajevanje dela oziroma poklicnega življenja in družine oziroma zasebnega življenja velika neznanka oziroma izziv. Spet nekdo drug ti dve področji življenja brez posebne pozornosti in težav enostavno usklajuje. Opaziti je, da je to pogojeno z vrsto dela oziroma poklicem, ki ga posameznik opravlja. Za uspešno usklajevanje dela in družine oziroma za zadovoljstvo v celotnem življenju je potrebno, da poklic posamezniku omogoča dinamičnost, fleksibilnost in veliko mero razumevanja s strani delodajalca. Tovrstne možnosti pa so danes, ko je tempo življenja in pričakovanj zelo visok, pogosto popolnoma omejene. Odgovor na ta problem je lahko samostojna podjetniška pot, ko človek lahko počne tisto, kar ga veseli, takrat, ko želi in toliko, kolikor potrebuje. Podjetništvo samo po sebi ni tako enostavno, kot se sliši v zgornjem stavku. Kljub vsemu zahteva veliko predanosti, požrtvovalnosti in profesionalnega odnosa. Ugotovila sem, da je samostojni podjetnik eden izmed poklicev, ki se uvršča med družini prijazne poklice, saj lahko črpamo vse tisto, kar potrebujemo pri usklajevanju družinskega življenja.

Samostojni podjetnik je fizična oseba, ki je zmožna uspešno usklajevati delo in družino. To so pokazali tudi rezultati empirične raziskave. Družina, ki je del podjetništva, se razvija skupaj s podjetnikom. Pozna njegovo delo in lažje tolerira njegovo odsotnost. Podjetniki izražajo zadovoljstvo pri usklajevanju dela in družine tako osebno kot s pravicami, ki jih nudi država. Slabosti so izražene v primeru ločevanja zasebnega in poslovnega življenja ter v daljši obremenjenosti s poslom.

Osnovni namen diplomskega dela je dvigniti zavedanje samostojnih podjetnikov o usklajevanju dela in družine. V nalogi so zbrane informacije o samostojnem podjetništvu v Sloveniji v zadnjem letu. Predstavljeni so trije nivoji, ki medsebojno vplivajo na potek usklajevanja dela in družine. Država z zakoni, pravicami in spodbujanjem vpliva na organizacije in posameznike. Ti se odločijo, kaj od ponujenega bodo koristili. Družini prijazna podjetja zaradi pozitivnega vpliva na poslovanje prisluhnejo zaposlenim in jim nudijo določene koristi, ki vplivajo na zadovoljstvo pri usklajevanju obeh življenjskih področij.

Omejitve pri izdelavi diplomskega dela so bile povezane z literaturo in pridobivanjem anketnih vprašalnikov. Zakonodaja in predpisi so se v zadnjem letu v Sloveniji spreminjali. V knjigah so informacije o podjetništvu precej zastarele. Denarna pomoč, ki jo je država ponujala ob samozaposlitvi, je prenehala veljati s koncem leta 2013. Obvezno članstvo v Obrtni zbornici Slovenije je bilo prav tako ukinjeno v letu 2013. Spremenila so se imena starševskih dopustov. Ravno zato dobršen del virov, ki sem jih uporabila pri pisanju diplomskega dela, izvira z interneta. Anketne vprašalnike sem pridobivala preko spleta, kar je potekalo daljše časovno obdobje in je potrebovalo nekaj spodbude in direktnega kontaktiranja neznanih podjetnikov po e-pošti, da sem dosegla zadovoljivo število izpolnjenih anket. Ovira pri pisanju, s katero sem se soočila, je bilo tudi usklajevanje mojega poklicnega in družinskega življenja in vse pre pogosto pomanjkanje časa za temeljito poglobitev v diplomsko pisanje.

Med izdelavo diplomskega dela sem se seznanila s kariero samostojnega podjetništva in kariero družinskega življenja in spoznala večino možnosti povezovanja teh dveh področij. Ugotovila sem, da res drži, da samostojni podjetnik najlažje usklajuje svoj čas. Pripravljen je trdo delati, vendar mu delo ne predstavlja ovir pri usklajevanju družine, dela in prostega časa. Na dopustih se podjetniki izogibajo delu, vendar v izjemnih primerih vseeno delajo, saj se bojijo izgube posla, kar naj bi ostali družinski člani tolerirali. V primeru dobre poslovne priložnosti kariero postavijo pred družino, delajo več in bolj pogosto, kar pomeni veliko manj prostega časa. V kolikor se to dogaja pre pogosto, lahko vodi v konflikt. Praksa je pokazala, da večina podjetnikov, predvsem moškega spola, ob rojstvu otroka ni v celoti koristila pravic, ki jim iz tega naslova pripadajo, ker so edini zaposleni v podjetju in bi izgubili posel in posledično bi sledil daljši izpad dohodka. Na podjetniško pot so se posamezniki podali predvsem zaradi dobre ideje in želje po neodvisnosti in varnosti. Malo podjetnikov je ob vstopu na podjetniško pot pomislilo, da jim bo to prineslo določene prednosti pri usklajevanju z družinskim življenjem v primerjavi z drugimi zaposlitvami.

Če bo v prihodnosti odnos do samostojnega podjetništva ostal enak, bo tudi zadovoljstvo med podjetniki ostalo podobno. Lahko pa je boljše. V podjetništvu je toliko potenciala in priložnosti, da je moje mnenje, da bi bilo potrebno samostojno podjetništvo dodatno spodbujati na več različnih načinov. Moje ugotovitve so lahko koristna spodbuda za posameznike, naj se podajo na podjetniško pot, prav tako pa pokazatelj, da je podjetnike

potrebno bolj intenzivno ozaveščati o možnostih, ki jih imajo znotraj svoje vrste zaposlitve in jih le redko koristijo. Veliko več bi lahko prispevala tudi država, in sicer z boljšo politiko do podjetnikov, z boljšimi ugodnostmi za družine, novimi pravicami, višjimi nadomestili. Potrebno bi bilo spodbujati idejo družine z več otroci, kar je danes redek pojav, saj ljudje ob svojih službah tega preprosto ne zmorejo. Če bi država videla potencial v podjetništvu in če bi podpirala idejo kvalitetnega življenja z vidika usklajevanja dela in družine, bi to lahko spodbujala v tolikšni meri, da bi dolgoročno reševala tudi zelo zaskrbljujoč problem padca rodnosti oziroma staranja prebivalstva v Sloveniji.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES). (2014a). Podatki o številu poslovnih subjektov v Poslovnem registru Slovenije. Najdeno 12. avgusta 2014 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/registri/poslovni_register/porocila/zadnje_porocilo
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2014b). Poslovni subjekt po regijah in skupinah. Najdeno 15. novembra 2014 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/doc/Registri/PRS/Porocila/posl_subj_reg_skup_30092014.pdf
3. Antić, F. (2013, 6. februar). Ustanovitev s.p. *Mladi podjetnik*. Najdeno 5. junija 2014 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/ustanovitev-s.p>
4. Borštnik, B. (2013, 20. februar). Razlike med s.p. in d.o.o. *Mladi podjetnik*. Najdeno 1. julija 2014 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/razlike-med-s.p.-in-d.o.o>
5. Bregar, L., Ograjenšek, I., & Bavdaž, M. (2005). *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste: Izbrane teme*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. Cepec, J., Ivanc, T., Kežmah, U., & Rašković, M. (2010). *Pot v podjetništvo s.p. ali d.o.o.* Ljubljana: GV Založba.
7. Covey, S. R. (2006). *7 navad zelo uspešnih ljudi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
8. Davčni urad Republike Slovenije (DURS). (2014a). Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za leto 2014. Najdeno 9. septembra na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/stopnje_dohodnine_za_leto_2014/lestvica_za_odmero_dohodnine_in_olajsave_za_leto_2014/
9. Davčni urad Republike Slovenije. (2014b). Prijava za vpis dejavnosti fizične osebe v davčni register obrazec DR 03. Najdeno 17. decembra 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/fizicne_osebe_ki_opravljajo_dejavnost/vpis_v_davcni_register_in_davcna_stevilka_za_fizicne_osebe_ki_opravljajo_dejavnost_obrazci/prijava_za_vpis_dejavnosti_fizicne_osebe_v_davcni_register_obrazec_dr_03/
10. Davčni urad Republike Slovenije. (2014c). Prispevki za socialno varnost samozaposlenih pojasnila. Najdeno 15. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/prispevki_za_socialno_varnost/prispevki_za_socialno_varnost_samozaposlenih_pojasnila/

11. *Davčni zavezanec ali nezavezanec*. Najdeno 5. marca 2015 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/davcni-zavezanec-ali-nezavezanec>
12. Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike. (2014a). Kaj potrebujem na točki vem. Najdeno 5. junija 2014 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/info/tockevem/kaj-potrebujem-na-tocki-vem/>
13. Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike. (2014b). Prijava v obvezna socialna zavarovanja. Najdeno 5. junija 2014 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/info/poslujem/zaposlovanje/pogodba-o-zaposlitvi-in-postopek-zaposlitve/prijava-v-obvezna-socialna-zavarovanja/>
14. Glas, M., & Petrin, T. (1998). *Entrepreneurship: New Challenges for Slovene Women*. Ljubljana: Faculty of Economics.
15. Ivanuša, B.M. (2006). Zaposleni – največji kapital 21. stoletja. Najdeno 5. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.google.si/url?url=http://www.nkbm.si/downloadfile.ashx%3Ffileid%3D1527&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=BJ9sVZv2N4KTsAGO0IGwCg&ved=0CDgQFjAG&sig2=byo4QIWyesCHG5GxHYp25A&usg=AFQjCNHfMk9ezIXGJFgBOGF9XRD3x-Eaew>
16. Ličen, N. (1995). *Učenje za družino*. Ljubljana: Andragoška spoznanja.
17. Mercina, J. (2014). Zaprtje s.p. *Mladi podjetnik*. Najdeno 15. julija 2014 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/zaprtje-s.p>
18. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). (2014a). Article. Najdeno 1. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//7392/
19. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014b). Družina. Najdeno 18. decembra 2014 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/cdpp/
20. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014c). Starševsko varstvo in družinski prejemki. Najdeno 18. decembra 2014 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/
21. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014d). Rodnost, končno poročilo. Najdeno 18. decembra 2014 na spletnem naslovu

http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/rodnost-koncno_porocilo.pdf

22. Mrčela, K. A., & Černigoj, S. N. (2007). *Delo in družina – s partnerstvom do družini prijaznega delovnega okolja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

23. *Obdavčitev – s.p.*. Najdeno 5. marca 2015 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/obdavcitev-s.p>

24. *Obvezno članstvo v obrtni zbornici ukinjeno*. Najdeno 19. julija 2014 na spletnem naslovu <http://www.legato.si/2013/06/obvezno-clanstvo-v-obrtni-zbornici-ukinjeno/>

25. Pharmaceutical and Medical Professional. (4. Februar 2011). Work life balance is essential for business success. Najdeno 15. julija 2014 na spletnem naslovu <http://www.pmpconnect.com/BlogRetrieve.aspx?PostID=66905&A=SearchResult&SearchID=6407106&ObjectID=66905&ObjectType=55>

26. Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnosti. *Uradni list RS* št. 138/2006

27. Pust, U. (2014). Kako zaposliti delavca. Najdeno 15. julija 2014 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/kako-zaposliti-delavca>

28. *Samostojni podjetnik (s.p.)*. Najdeno 24. april 2014 na spletnem naslovu www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/registracija-podjetja/samostojni-podjetnik-sp

29. Schmidl, V. (2011). *Izgorelost: ko nas delo, družina in vsakdanjik izčrpavajo*. Maribor: Mettis bukvarna.

30. *S.p.* Najdeno 5. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/oblika-podjetja/sp>

31. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (2014a). Samozaposlene osebe. Najdeno 15. maja 2014 na spletnem naslovu https://www.stat.si/vodic_oglej.asp?ID=351&PodrocjeID=5

32. Statistični urad Republike Slovenije. (2014b). V letu 2013 so bile matere v Sloveniji ob rojstvu prvega otroka stare povprečno 29 let. Najdeno 18. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=4994>

33. *Ustanovitev s.p.*. Najdeno 5. marca 2015 na spletnem naslovu <http://data.si/ustanovitev-podjetja/ustanovitev-s-p/?gclid=CKLJxYmvmkcQCFSrMtAodqA0AAQ>

34. Virant, M. (2014, 16.04.). Ste kdaj pomislili, da delate preveč. *Finance*. Najdeno 17. junija 2014 na spletnem naslovu <http://mojefinance.finance.si/8800673/Ste-kdaj-pomislili-da-delate-preve%C4%8D>
35. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS* št. 117/2006, 138/2006
36. Zakon o davčni službi. *Uradni list RS* št. 1/2007, UPB2.
37. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 62/2005, 42/2006, 65/09, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 82/2013.
38. Zakon o urejanju trga dela. *Uradni list RS* št. 80/2010, 21/2013, 63/2013.
39. *Zapiranje s.p.*. Najdeno 25. junija 2014 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/info/zapiram/zapiranje-sp/>
40. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ). (2014a). Obvestilo. Najdeno 5. junija 2014 na spletnem naslovu <http://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo?aid=760>
41. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2014b). Samozaposlovanje. Najdeno 1. junija 2014 na spletnem naslovu http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/samozaposlovanje
42. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2014). Kategorije zavarovancev. Najdeno 17. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavarovanci/kategorije_zavarovancev
43. Zupan, N. (2001). *Nagradite uspešne*. Ljubljana: GV Založba.

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Vaš spol:

- Moški
- Ženski

Starost:

- Do 30 let
- Med 31 in 40 let
- Med 41 do 50 let
- Med 51 do 60 let

Stopnja izobrazbe:

- Osnovna šola
- Poklicna šola
- Srednja šola
- Visoka šola
- Univerza
- Magisterij
- Doktorat

Zakonski stan:

- Samski/-a
- Poročen/-a
- Izvenzakonska skupnost
- Razvezan/-a
- Vdovel/-a

Število otrok:

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4 ali več

Vrsta posla, ki ga opravljate:

Zakaj ste se odločili za samostojno podjetništvo:

- Prava ideja, želja po izzivih
- Neodvisnost, varnost
- Nestabilne razmere v prejšnjem podjetju
- Brezposelnost
- Ravnotežje med delom in družino

Koliko ur dnevno preživite v službi:

- Do 8 ur
- Med 8 in 10 ur
- Med 10 in 14 ur

- Več kot 14 ur

Katero obliko odsotnosti ste koristili ob rojstvu:

- Materinski dopust:
  - Sem koristila v celoti
  - Sem koristila, vendar ne v celoti (Razlog, zakaj ne:.....)
  - Nisem koristila (Razlog, zakaj ne:.....)
- Očetovski dopust:
  - Sem koristil v celoti
  - Sem koristil, vendar ne v celoti (Razlog, zakaj ne:.....)
  - Nisem koristil (Razlog, zakaj ne:.....)
- Starševski dopust:
  - Sem koristil/-a v celoti
  - Sem koristil/-a, vendar ne v celoti (Razlog, zakaj ne:.....)
  - Nisem koristil/-a (Razlog, zakaj ne:.....)

Menite, da država nudi dovolj ugodnosti (nadomestila, dopusti, skrajšan delavni čas), da pomaga pri usklajevanju dela in družine?

- Da
- Ne
- Ne vem

Imate možnost pri svojem delu v okviru s.p. imeti otroka pri sebi oziroma? (Če so že večji, označite kako je bilo.)

- Da
- Da, kadar ni druge možnosti
- Nikoli

Ste v primeru otrokovih potreb (npr. bolezen, sistematski pregled, šolske obveznosti) pripravljene prestaviti službene obveznosti?

- Da
- Da, kadar ni druge možnosti
- Nikoli

Kdo pazi (je pazil) otroke v popoldanskem času, ko ste (bili) opravljali svoj posel?

- Partner
- Zasebno varstvo
- Stari starši
- Drugo sorodstvo
- Jaz

Kdo v večini opravlja hišna opravila?

- Jaz
- Partner
- Oba s partnerjem
- Otroci

- Starši
- Najeta pomoč

Ali opravljate službene obveznosti v času, ki je namenjen družini?

- Da, vsak dan
- Da, večkrat tedensko
- Da, večkrat mesečno
- Da, nekajkrat letno
- Nikoli

Ali delate tudi v času dopusta?

- Vedno
- Le, če je res potrebno
- Nikoli

Koliko časa na dan ostane za družino in prosti čas?

- Manj kot 1 ura
- 1-2 uri
- 2-4 uri
- Več kot 4 ure

Se vam zdi, da imate dnevno dovolj časa za družino in prosti čas?

- Da
- Ne

Vam družina očita, da preveč delate?

- Vedno
- Da, kadar veliko časa preživim v službi
- Da, kadar delam v času, ki je namenjen družinskim obveznostim
- Da, kadar delam na dopustu
- Nikoli

Ste utrujeni po končanem delavniku?

- Vsak dan
- Vsaj 3x na teden
- 1x do 2x na teden
- Niti ne vsak teden
- Odvisno od obsega dela, povpraševanja
- Nikoli

Imate občutek, da vas družinsko življenje omejuje pri poslovnem napredovanju?

- Da
- Ne
- Včasih

Ima kariera prednost pred družino?

- Da

- Da, ko gre za dobro poslovno priložnost
- Ne

Kdo po vašem mnenju najlažje razporeja svoj čas?

- Samostojni podjetnik
- Uslužbenec v javni upravi
- Uslužbenec v zasebnem podjetju
- Maneger

Kaj od naštetega se vam zdi, da pripomore k dobremu usklajevanju družinskega in poslovnega poklicnega življenja?

- Dobra raporeditev časa
- Dopust namenjen le družini in prostemu času
- ritetNagraditev samega sebe
- Skrb za svoje zdravje
- Pozitivna naravnost
- Imeti rad svoje delo
- Imeti rad svoje življenje
- Postavljanje cilje in prioritet

Menite, da dobro usklajujete kariero in družinsko življenje?

- Da
- Ne
- Odvisno od obsega dela

Če bi zavrteli čas nazaj, bi se ponovno odločili za samostojno podjetništvo?

- Da
- Ne